مارکسسیزم
لەنێوان لینین و گرامشی دا

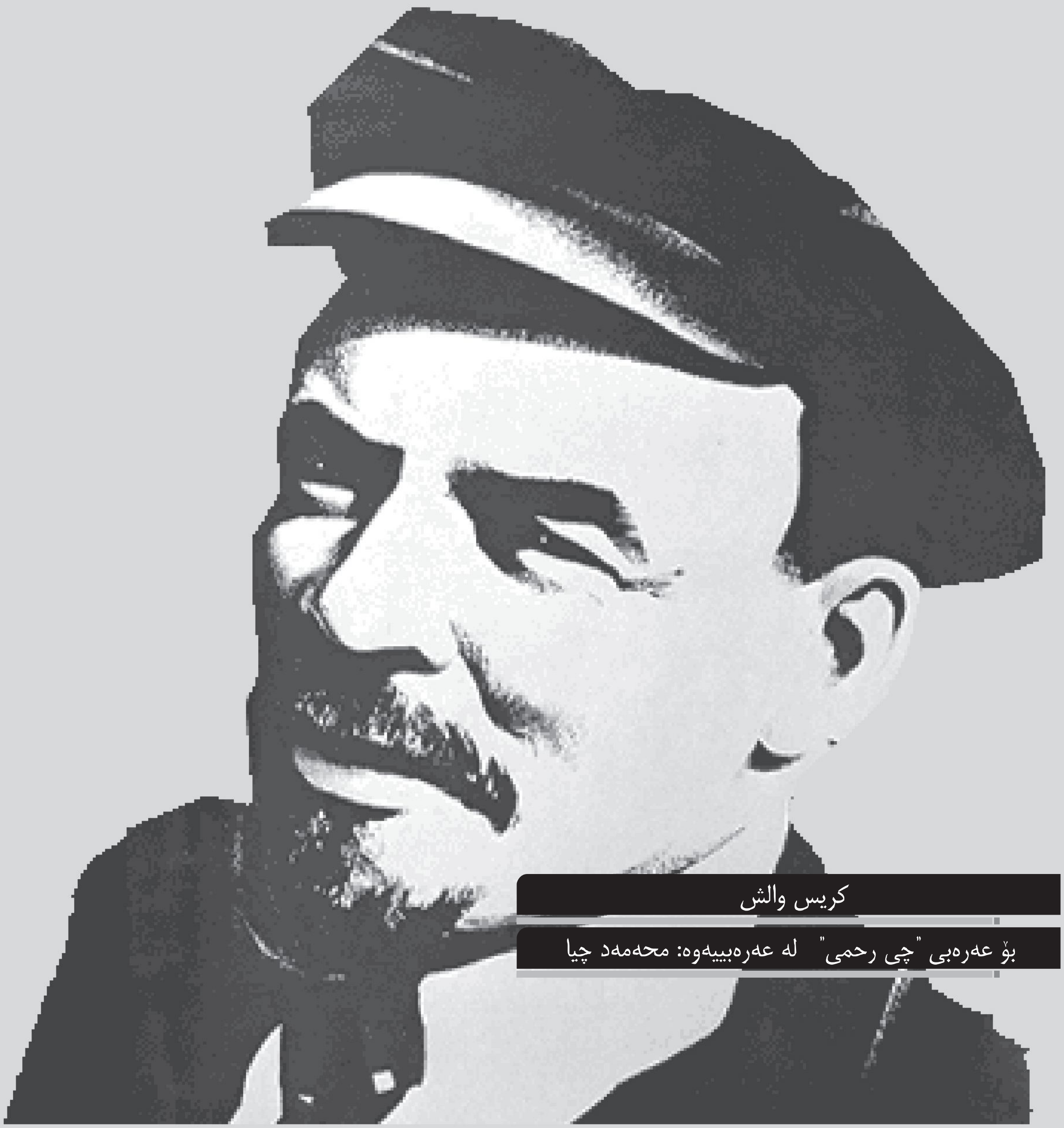

کریس والش

بۆ عەرەبی "چی رحمی"   لە عەرەبییەوە: محەمەد چیا

ئایا گرامشی دڵسۆز بوو بۆ بیرۆکەکانی "لینین"؟ باشە دەبێت ئەو شتە تایبەت و جیاوازە چی بێت لەبیرۆکەکانی گرامشیدا؟ ئایا لینینزمی گرامشی ئەمرۆ بۆ کۆمۆنیستەکان بەسودە؟ "کریس والش" لەم وتارەدا وەڵامی ئەم پرسیارانەو زیاتریش دەداتەوە..

میراتی " ئەنتۆنیۆ گرامشی" لەزۆرترینی ئەو مەسەلانەیە کە لە کەلتوری مارکسیدا جێی ناکۆکی و مشتومرە. زۆر قوتابخانەی فیکری بانگەشەی ئینتمابوونی خۆیان بۆ بیرۆکەکانی " گرامشی" کردوە، هەندێک لەو قوتابخانانە مارکسی بوون و هەندێکی تریشیان لەدەرەوەی بوون. زۆر کەمیش زانستێک لەزانستە کۆمەڵایەتیەکان دەبینینەوە لەئەدەبیاتەکانیدا چەمکە سەرەکیە تایبەتیەکانی فیکری "گرامشی" تێهەڵکێش نەکردبێت. زۆرجاریش وا دەروانرێتە ئەم ئیتالیە وەک ئـەوەی مارکسیەکی" قەبوڵکراو"بێت، هیچ کەسێکیش گوێی بەوە نەداوە، کە رەنگە ئەو بیرمەندێک و چالاکوانێکی سیاسی بێت کە لەرووی تایبەتمەندی و جیاوازیەوە، هیچی لە لینین کەمتر نەبێت. لەمێژووی مارکسیەتی خۆرئاوایشدا، رەنگە لەماوەی پەنجا ساڵی رابردودا مشتومری سەرەکی لەبارەی ئەوەوە بووبێت، کە ئایا سیاسەتەکانی " گرامشی" درێژکراوەی میرات و تیۆری لینینیزمە، یان لەو دەرچووەو ئەوی تێپەراندوە؟

ئەرکی سەرەکی گرامشی لەوکاتەدا " پەراوەکانی زیندان"ی دەنوسی بریتی بوو لە دەستکردن بەدانانی ستراتیژیەتێکی شۆرشگێری نوێ بۆ سۆشیالیستەکان لەسایەی سەرمایەداری خۆرئاوایی پێشکەوتوودا، کە رەوشەکان جیاوازیەکی جەوهەریان هەبوو لەوەی کە لەروسیای قەیسەریدا هەبوو. لای هەندێک کەسیش، تەنها ئاوێتەبوونێک لەگەڵ بابەتێکی وەک ئەمەدا، بەسە بۆ جیاکردنەوە لەنێوان بیرۆکە تیۆریەکانی هەریەک لە " لینین" و گرامشی"دا، بەڵام، ئەم دەرئەنجامە تەواو سادەیە، چونکە هەر لەسەرەتای بیستەکانەوە هیچ کەسێک پێویستی بوونی بیرۆکەیەکی شۆرشگێری جیاوازو تایبەت بەخۆرئاوای نەدەزانی، وەک ئەوە کە " لینین" دەیزانی.

لەحەفتاکاندا شەپۆلی تیۆرێکی نوێ بەدیارکەوت بەشێوەیەکی گەورە پشتی بە خوێندنەوەیەکی هەڵە بەست بۆ بیرۆکەکانی گرامشی لەناو حزبە کۆمەنیستەکانی ئەوروپادا. ئەم هەمەجۆریە فراوانە لەگۆشە نیگاکاندا وای لێهات بەشێوەیەکی دەستەجەمعی بەناوی کۆمۆنیستیەتی ئەوروپییەوە ناسراو و لـەدەوری ئەو بیرۆکەیە کۆبوونەوە، کە چەمکی "جەنگی

شوێنەکان"ی گرامشی پێ لێنانێکە بۆ گرتنەبەری ڕێگەی چاکسازی لەسۆشیالیزمدا، پاشانیش حزبە کۆمۆنیستەکان کە پابەندبوون بەم تێروانینە نوێوەوە، وا سەیری کاری هەڵبژارنیان دەکرد بەوپێیەی ئەولەویەتێکی سیاسیە و، هێندەی نەبرد وازیان لە بڕێکی زۆر لە میرات و تیۆرەکانی لینین هێنا.

لەبەریتانیادا گۆڤاری " مارکسیەتی ئەمرۆ" بەرگری لە کۆمۆنیستیەکی ئەورووپی کرد، کە سەرنوسەرەکانیان نوسەرانی وەک " مارتن جاک " و "ستیوارت هول" بوون، نمونەی ئەم جۆرە کەسانەش، هێند هۆکاری پێویستیان هەبوو بەس بێت بۆ ئەوەی جیاکاری بکەن لەنێوان " گرامشی" و میراتی لینینیدا. ئەوان دەیانویست لەرووی تیۆریەوەو بەوپەڕی ڕونیەوە جیاوازی بکەن لەنێوان خۆیان و لەنێوان " پەرستنی لینین" لەیەکێتی سۆڤیەتی ستالینیدا. ئەوان زۆر ڕەشبین بوون بەهۆی ئەو شکستە یەک لەدوای یەکانەی کە ڕووبەڕووی چەپی شۆڕشگێری دەبۆوەو، تێدەکۆشان بۆ دارشتنی ستراتیژیەتێکی سۆشیالیستی نوێ، بتوانێت ڕزگاری بێت لە بنەما جێگیرە کۆنەکانی مارکسیەتی لینینی و ستالینیەتی شکستخواردوو، وەک "دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا". وایانزانی "گرامشی" پاساوی ئەوانە بۆ هەستان بەپێداچوونەوەیەکی ڕیشەیی لەوشێوەیە، هەروەک چۆن ئەوان بەئەنقەست بیرۆکەکانی ئەویان لە بیرۆکەکانی "لینین"دوور دەخستەوە، بەدڵنیاییەوە ئەوانە پیاوانێک بوون پاڵنەری سیاسی خۆیان هەبوو بۆ ئەوە، هەڵهێنجانە تایبەتیەکانیان بابەتیی، یان بێ لایەنانە نەبوو، هەروەها لەڕوی زانستیشەوە ورد نەبوو، بەڵکو بەپێی بەرنامە تایبەتیەکەیان دارێژرابوون، لەپێناو سەرلەنوێ ئاراستەکردنەوەو نوێکردنەوەی باڵی چەپی ڕادیکالیدا، لەکاتی قەیرانی قوڵی چەپدا.

لەبەریتانیادا گۆڤاری " مارکسیەتی ئەمرۆ" بەرگری لە کۆمۆنیستیەکی ئەورووپی کرد، کە سەرنوسەرەکانیان نوسەرانی وەک " مارتن جاک " و "ستیوارت هول" بوون، نمونەی ئەم جۆرە کەسانەش، هێند هۆکاری پێویستیان هەبوو بەس بێت بۆ ئەوەی جیاکاری بکەن لەنێوان "گرامشی" و میراتی لینینیدا

لێرەدا پێویستە هەندێک خاڵی یەکلاکەرەوە ڕوونبکرێتەوە، کە هەمیشە سەرەڕای گرنگیشیان فەرامۆشدەکرێن: یەکەم، چەمکی " هەژموون"کە بوەتە هاومانایەک بۆ بیرۆکەکانی گرامشی، لای ئەو بنەمایەکی نەبوو، بەڵکو لە لینینیەوە وەرگرتبوو، هەروەک چۆن بەفراوانی بەکاردەهێنرا لەلایەن گەورە تیۆرسینانی ئەنتەرناسیونالیزمی دووەم و سێیەمەوە وەک یەک. لەڕاستیدا "بەکارهێنانی ئەم چەمکە لەلایەن "گرامشی"ەوە بەشێوەی هەڵگێرانەوە نەبوو، یان دژ بوەستێتەوە لەگەڵ ئەوەدا کە لەڕوسیادا بەکاردەهێنرا، بەڵکو ڕاستی مەسەلەکە ئەوە بوو کە بەردەوامی و پەرەسەندنێکی خودی چەمکەکە بوو، سەرەڕای ئەمەش بۆ چەند دەیەیەک ئەوە بڵاو بوو، کە چەمکی " هەژمون"ی گرامشی وا پێناسە دەکرا، ستراتیژیەتێکی جێگرەوەو بەدیلی چەمکی کۆنی "دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا" بێت، بەڵام ئەوە هەرگیز مەبەستی "گرامشی" نەبوو، لەواقیعدا هەردوو چەمکەکە، بەنسبەت عەقلیەتی ئیتالیەوە تەواوکاری یەکتری بوون. لەواقیعدا، " پەراوەکانی زیندان"ی گرامشی هەوڵێک بوون بۆ بەردەوامیدان بە میتۆدی لینینی لەدوای مردنیەوە.

لینین و خۆرئاوا

وەک پێشتر باسمان کرد لینین تەواو دڵنیابوو لەوەی کە خۆرئاوا پێویستی بە ستراتیژیەتێکی شۆڕشگێری جیاواز هەیە. لەساڵی 1921دا، بەتایبەتی بۆ کۆمۆنیستەکانی ڕوس ئەوەی ڕونکردەوە کەوا گرنگ و پێویستە ستراتیژیەتێکی تایبەت بە کرێکارە خۆرئاواییەکانی بوونی هەبێت، بەشێوەیەک بگونجێت لەگەڵ ڕەوش و باروودۆخە تایبەتیەکانیاندا. بەداخەوەش بوو بۆ ئەوەی کە ئەوەی لە پرۆگرامی کۆنگرەی سێیەمدا هاتووە، خەریکە بەنسبەت عەقلیەتی غەیرە ڕوسیەوە مەفهوم نەبێت، وتی:

" کۆنگرەی سێیەم، لەساڵی 1921دا، بڕیارێکی وەرگرتوە لەبارەی پەیکەری ڕێکخستنی حزبە کۆمۆنیستەکان و شێوازەکانیان و ناوەڕۆکی چالاکیەکانیان. ئەوە بڕیارێکی نایاب بوو، بەڵام زۆر ڕوسیانە بوو، ئەمەش مانای ئەوە دەگەیەنێت، هەموو ئەوەی پەیوەست بەم بڕیارەوە پشتی بە سروشتی ڕەوشەکان و باروودۆخەکان بەستوە لەڕوسیادا. ئەوەش بەدیاریکراوی خاڵی جیاوازی بوو، بەڵام هەروەها خاڵی کەموکوریشی بوو. دەڵێم بڕیاردان لەسەری خەوش و کەموکوڕییە، چونکە دڵنیام لەوەی زەحمەت دەبێت غەیرە ڕوسەکان بیخوێننەوە.. دووەم، هەتا ئەگەریش خوێندیانەوە، ئەوا ناتوانن لێی تێبگەن، چونکە ڕوسیەو لە لۆکالیەتدا چەقیوە، نەک تەنها لەبەرئەوەی بەزمانی ڕوسی نوسراوە- چونکە بەووردی بۆ هەموو زمانەکان وەرگێڕاوە، بەڵکو لەبەرئەوەیە کە بەرۆحیەتی ڕوسپانە زۆر تێرو ئاودراوە. سێیەم هەتا ئەگەریش بەشێوەیەکی هەڵاوێردانە ئەوە ڕویداو یەکێکی غەیرە ڕوسی توانی لێی تێبگات، ئەوا ناتوانێت لەسەر ئەزری واقیع پراکتیزەی بکات.[1]

خاڵی بەهێزی ئەو بڕیارە بریتی بوو لە وردەکاریەکانی لەتایبەتمەندیەکانی و توانای تەرکیز خستنە سەر وردەکاریەکانی مەسەلە ڕێکخستنیەکان، بەڵام خاڵی لاوازی بریتی بوو

له هەڵوێردەیی ڕەوشە کۆمەڵایەتیەکان و ئابوریەکانی ڕوسیا، پاشانیش نامۆیی بوونی تەواوی بەنسبەت کرێکاری خۆرئاواییەوە، لەهەموویشی خراپتر، هەتا دوای لێکۆڵینەوەیەکی تایبەتمەندیش بۆ ڕەوش و باردۆخی ڕوسی کە دەکرێت یارمەتیدەر بێت لەتێگەیشتن لەڕۆلی ڕێکخراوەی شۆڕشگێڕی و مومارەسەی کۆمۆنیستە ڕوسەکان، دەڵێم ئەم مەعریفەیە، ڕەنگە ببێتە کۆت و ئاستەنگێک لەبەردەم شۆڕشگێڕی خۆرئاوایدا لەرەوشێکدا ئەگەر بەشێوەیەکی دۆگمایانە گیرایەبەرو جێبەجێکرا، بەتایبەتی کە شێوازی ئەوان بۆ شۆڕشی کرێکاری بەشێوەیەکی ڕیشەیی جیاوازە لەشێوازی بەلشەفیەکان، ئەمەش وای لە لینین کرد پۆزش بێنێتەوەو بڵێت: " ئێمە فێری چۆنیەتی پێشکەشکردنی شارەزاییە ڕوسیەکانمان نەبووین بۆ غەیرە ڕوسەکان" لەپێناو ڕاستکردنەوەی ئەو هەڵەیەی ئەنجومەنی پێشوو، جەختیکردەوەو وتی: " پێویستە لەسەر ئێمەی ڕوس شێوازو ئامرازگەلێک بدۆزینەوە، بۆ ئەوەی بنەماکانی ئەم بڕیارە بۆ غەیرە ڕوسەکان ڕونبکەینەوە، ئەگەریش بەوە هەڵنەستین، ئەوا بەتەواوەتی مەحاڵە بتوانن پراکتیزە و مومارەسەی بکەن".

ئەرکی سەرەکی ئەنتەرناسیونالیستی کۆمۆنیستی لەم قۆناغەدا بریتی بوو لە " وەرگێرانی" ئەزمونی ڕوسی بۆ چەندین شێوەزاری ناوچەیی کەلەناو کرێکارە ئەوروپیەکاندا قسەی پێدەکرا، بەڵام دوو دەوڵەت نییە لەهەمان ڕەوشدا وەکویەک وابن، بەدیاریکراویش ڕەوشی ڕوسی تەواو دورو جیاواز بوو لەو ڕەوشانەی لەئەوروپادا دەگوزەرا لەسایەی سەرمایەدارییەکی زیاتر پێشکەوتوودا.

جەنگی شوێنەکان و جەنگی مانۆڕەکان

یەکێکە لە مەزنترین بەشداریەکانی "گرامشی" لەکۆمۆنستیەتی شۆڕشگێڕیدا بریتیە لە، دارشتنەوەی بۆ ستراتیژیەتێکی دوولایەن ناسراوە لە جەنگی مانۆڕەکان و جەنگی شوێنەکان. پێشتر لەساڵی 1917 کاتێک لینین و بەلشەفیەکان جێبەجێیان کرد، وەک ستراتیژیەتێکی گونجاو دارێژرا بۆ سۆشیالیستەکان لەناو ئەو کۆمەلگایانەدا، کە هێشتا سەرمایەداری تێیاندا دواکەوتوو بوو. ئەویش شێوەیەک بوو لەشێوەکانی یاخیبوون بەسەر دەولەتدا، ئەویش کارێکی مومکینە تەنها چینی فەرمانرەوا لەناو کۆمەلگەدا پارێزگاری دەکات لەبالادەستی بەسەر چینە شوێنکەوتوەکاندا بە بەکارهێنانی هێزی ڕەها، لەگەل قەبولکردنی جەماوەری زۆر کەم یان هەر نەبوودا بۆ ئەم کۆنترۆلە. لەم حاڵەتەدا، ئەو چینانەی کەشوێن کەوتوون ڕەتی دەکەنەوە چینی بورجوازی سەرکردایەتیان بکات، بەڵام ناچاری ملکەچی و گوێرایەلی دەکرێن بە بەکارهێنانی توندوتیژیەکی زیادەڕۆیانە لەرێگەی دەزگا سەرکوتکەرەکانی دەولەتەوە، وەک " هێزی تایبەتی چەکدارەو زیندانەکان و هی تر، " وەک ئـەوەی "لینین" لەکتێبەکەیدا " دەولەت و شۆڕش" ڕونیکردوەتەوە.

لەلایەکی تــرەوە، جەنگی شوێنەکانی، بریتیە لە ستراتیژیەتێکی مەودا درێژ، پێویستی بەبرێکی زیاتری ئارامی هەیە، چونکە ئەوە هێرشێک نییە بۆ سەر پێگەو پەناگەکانی دەسەلات، بەلکو ماوەیەکی درێژە لە بونیادنان و گەیشتن بەو

ساتەوەختەی کە تێیدا هاوپەیمانێتیە چینایەتیەکان پێشکەوتون و تێدەکۆشن بۆ سەرکردایەتیکردنی چینە شوێنکەوتەکان. "گرامشی" ڕەوشە جیاوازەکان، کە پێویستیان بەستراتیژیەتێکی تایبەت هەیە، هەر ڕەوشەیانی بەجیا شیکردۆتەوەو ڕاڤەی بۆ کردون:

"لەخۆرهەلات" دەولەت هەموو شتێک بوو، کۆمەڵگەی مەدەنی سەرەتایی و خۆنەگرتووبوو، ئەمە لەکاتێکدا لەخۆرئاوا، پەیوەندیەکی دروست و بەهێز هەیە لەنێوان دەولــەت و کۆمەلگەی مەدەنیدا، لەو کاتانەشدا کە تێیدا دەولەت لاواز دەبوو، یان دەکەوت، یەکسەر پەیکەرێکی بەهێزی کۆمەڵگەی مەدەنی بەدیار دەکەوت. دەولەت لەخۆرئاوادا شتێک نیە جگە لەقەلایەکی پێشەوەیی کە لەپشتیەوە زنجیرەیەک لە قەلای بەهێزو تۆکمە ڕیزی بەستووە. ڕونیشە، پێکهاتنی دەولەت لەولاتێکەوە بۆ ولاتێکی تر جیاواز دەبێت، ئەمەش بەدیاریکراوی هۆکارە لەپشت پێویستیی دۆزینەوەیەکی نیشتمانیووردەوە[2].

لەم برگەیەشدا "گرامشی" پێناسەی دەولەت دەکات بەو قەلایەی کە دەوری کۆمەلگەی مەدەنی گرتووەو دەیپارێزێت. لەشوێنی تریشدا پێچەوانەکەی دەخستەڕوو، واتە کۆمەلگەی مەدەنیەت دەولەت دەپارێزێت. لەکۆتایشدا ڕاستیەکی ڕەها نیە لەبارەی دارشتنی پەیوەست بەدەولەتی سەرمایەداری پێشکەوتووەوە، چونکە وەک باسمان کرد" پێکهاتنی دەولەت لەولاتێکەوە بۆ یەکێکی تر دەگۆرێت"، بەلام خالی سەرەکی کەپێویستە لەسەرمان تێبینی بکەین ئەوەیە، لەخۆرئاوا پەیوەندیەکی زیاتر کامل و پێگەیشتوو هەیە لەنێوان دەولەت و کۆمەلگەی مەدەنیدا. دەولەت لەکۆمەلگەی خۆرئاوایی سەرمایەداری پێشکەوتودا، گەرەنتی بەردەوامی هەژموونی چینی سەرمایەداری دەکــات، لەرێگەی ئامرازگەلێکی فەرمانرەوایی زیاتر ئالۆزەوە لەو دەست بەسەردا گرتنە ستەمکاری و زۆرداریەی، کە ولاتە خۆرهەلاتیە دواکەوتوەکان پەنای بۆ دەبەن. لەوێ و بەکاراییەکی زۆرەوە ئاوێتەیەک لە زۆرلێکردن و ڕەزامەندی دەگیرێتەبەرو بلاودەکرێتەوە. چەندێکیش ولاتانی سەرمایەداری پێش بکەون، کەمتر و کەمتر پەنا دەبەنە بەر بەکارهێنانی هێز، بەلکو بەشێوەیەکی ڕوو لەزیادبوو پشت بە بەدەستهێنانی ڕەزامەندی جەماوەری دەبەستن لەپێناو پاراستنی ئەو ڕەوشە قوچەکیەی کە هەیە.

ئەوەی گرنگیشە لەم خالەدا تێبینی بکەین لەهەموو ڕەوشەکاندا جەماوەر بەم سیاسەت و ئەم جۆرە ڕێکخستنە فــریــودراوە. ئایدۆلۆژیەتی چینی فەمانرەوا بەئەنقەست کۆمەلە پێداویستیەکی دیاریکراو بەئامانج دەگرێت، هەروەها خواستەکان یان ئەو مەترسیانەی لەناو چینە شوێنکەوتەکانەوە بلاوبوەتەوە. ئەو بەئامانج گرتنانە دیاریدەکرێن بەپێی مەسەلە گەلێکی جیاوازو لەقۆناغگەلێکی مێژوویی جیاوازدا، کە ڕەوشێکی دیاریکراوی هەبێت و بۆ هەر کۆمەڵگەیەکیش بەجیا. ئەوە دەکرێت هەر شتێک بێت وەک : گێرانەوەی یاساو ڕژێم " ئاسایشی ناوخۆیی"، ئاسایشی نیشتمانی و، مەترسیەکان دەربارەی قەبارەی دەزگای دەولەت، تورەیی لەبلاوبوونەوەی " ڕۆشنبیری سودو دەسکەوت"و داواکردنی دادپەروەریی. بۆ نمونە، بەرنامەی سیاسی "مارگریت تاتشەر" هەموو ئەم مەسەلانەی لەخۆگرتبوو. هەموو ئەم مەترسیانە لەلایەن تاتشەرو هاوپەیمانەکانیەوە وروژێنراو، لەبنچینەشەوە پشتیان بەرۆلی ئامرازەکانی ڕاگەیاندن بەست لەوەی بەدلسۆزیەکی زۆرەوە بــازاری بۆ گەرمکردن و ڕەواجــی پێدان، لەگەل تەرخانکردنی ماوەیەکی کورت بۆ ئۆپۆزسیۆن، یان لەوانەیە ئەو ماوە کورتەش تەرخان کرابێت.

کاتێک بیری چینی فەرمانرەوا لەچێوەیەکی فراواندا قەبولکراو دەبێت بەرادەیەک کە چینە چەوسێنراوەکان ئامادەن بەشداری تێدا بکەن، کاتێک ئەلتەرناتیڤەکان نامێننن یان ڕەنگە هەیشبن، بەلام دەسەوسانە لەکەمەندکێشکردنی جەماوەردا، ئەوەش ئەو کاتەیە کە تێیدا بیری چینی فەرمانرەوا، وەک ئەوەی "گرامشی" ناوی ناوە، دەبێتە مەسەلەیەکی لۆژیکی ڕاست و دروست. لەوکاتەدا وەرچەرخانی فیکری لەکۆمەلگەدا زۆر سەقامگیر دەبێت، هەتا کارگێریە سیاسیەکانی دواتریش ناچار دەبێت بەردەوامی پێبدات و پشتیوانی لێ بکات، لەوکاتەدا پرۆژەی سیاسی زال و هەژموندار دەبێت. ئەمەش بەدیاریکراوی ئەوە بوو کە بەدیهات لەرێگەی پرۆژەی ڕیشەیی تاتشەرەوە، هەتا حکومەتی حزبی کرێکارانی دوای تاتشەریش، بەتەواوی ئەو پرۆژەیەی لەئامێزگرت و، بەرەو لیبرالیەتێکی نوێ پەرەی پێدا.

دەولەتی کامل

لەدوالیزمی مارکسیی تەقلیدیدا بۆ دەولەت و کۆمەلگەی مەدەنی، دەزگا ئایدۆلۆژیەکان وەک ڕاگەیاندن، قوتابخانەکان و، زانکۆکان و، خێزان، هتد بەدامەزراوەکانی کۆمەلگەی مەدەنیی دادەنرێن، "گرامشی" دەرکی بەوە کردبوو لەکۆمەلگەی سەرمایەداری پێشکەتوودا، نمونەی ئەم جۆرە وەسفە تەواو ورد نییە. کۆمەلگەی مەدەنی و دەولەت پێکەوە پەیوەست بوون پەیوەستبوونێکی توندوتۆل، بەشێوەیەک پێویستە پێکەوەو بەشێوەیەکی هاوکاتی بەرهەلستیان بکرێت. ئەگەر توانای هەندێک کەسایەتیمان لەبەرچاو گرت لەکۆمەلگەدا، لەبوونی کاریگەریان لەسەر دەولەت و پێچەوانەکەش بەپێچەوانەوە، ئیدی ئەگەر ئەوانە لەدەولەمەندەکان بن کە پارە دەبەخشنە ئەو حزبە سیاسیانەی ڕاوبۆچونیان هەیە لەسیاسەتی گشتی یان دروستکردنی بریارداو، ئیمپراتۆرەکانی ڕاگەیاندن بەتوانا زەبەلاحەکانیانەوە لەکاریگەری خستنە سەر جەماوەر، هەتا

ئەوان رۆڵێکی یەکلاییکەرەوە دەبینن لە دیاریکردنی کەسی هەڵبژێراودا بۆ سەرۆکایەتی. بەوشێوەیە روونە کە دەسەڵات لەکۆمەڵگەدا بەتەنها لەدەستی دەسەڵاتی سیاسیدا نییە.

ئەمەش هۆکارەی پشت دارشتنی چەمکی " دەوڵەتی کامل" ە لەلایەن "گرامشی"یەوە. لەم دارشتنەدا، دەولەت و کۆمەڵگەی مەدەنی بەدوو قەوارەی سەربەخۆو جیاواز دانانرێن، بەڵکو دوو رەگەزن یەکەم سستم پێکدەهێنن. ئەوە پەیوەندیەکی جەدەلیە لەنێوانیاندا، بەشێوەیەک کە توانای دەولەت لەسەر کردار هەمیشە پشت دەبەستێت بە هاوسەنگی هێزە چینایەتی و کۆمەڵایەتیەکان، هەروەها لەسەر رۆلی لایەنە کاراکان لەناو کۆمەڵگەی مەدەنیدا.

خراپ تێگەیشتنێکی بڵاویش هەیە بۆ چەمکی جەنگی شوێنەکانی "گرامشی" وای لێ تێگەیشتوون کە جەنگی شوێنەکان بریتیە لە خەبات لەناو کۆمەڵگەی مەدەنیدا، کاتێکیش هەژموون دەکرێت، ئەوا دەوڵەت بێ بەرگری دەکەوێتە دەستی کرێکارانەوە، بۆ ئەوەی دەسەلاتی خۆیان بەسەریدا بسەپێنن. کاتێکیش بەشێوەیەکی باش لە چەمکی " دەولەتی کامل" تێدەگەین، ئەوە روونده‌بێتەوە کە ئەم راڤەکردنە نادروستە.

دەولـەتـی کامل بریتیە لەهەموو شتێک، یەک یەکێتی، ئەو " دەوڵەتە" یە کە کۆمەڵگەی مەدەنیی و سیاسی وەک یەک لەخۆدەگرێت. بەشێوەیەک هەریەک لە دەولــەت و کۆمەلگەی مەدەنیی لەرێگەی پەیوەندیەکی هاوبەرپرسیاریەوە پشتی یەکدەگرن، بۆیە پێویستە لەسەر بزوتنەوەی کرێکاری شۆرشگێری هێرش بکاتە سەر هەردوکیان لەهەمان کاتدا، بۆیە پێویستە ستراتیژیەتی بەرەی یەکگرتوو هەمیشە ئامادە بێت. پێویستە لەسەر چەوساوەکان خۆیان رێک بخەنەوە، بۆ ئەوەی سەرکردایەتی خەباتێکی هەلکشاو و بەردەوام بکەن لەدژی دەولەت و چینی فەرمانرەوا. ئەم شێوە رێکخستنەش پێویستە لەسەر شێوەی دامەزراوەی کرێکاری نوێ بێت و پێویستە لەسەر شۆرشگێرەکان هەموو هەول و کۆششێکی خۆیان بخەنە گەر بۆ بڵاوکردنەوەی کاری سیاسی لەناو ئەو شێوە رێکخستنیانەدا، لەگەل بەرزکردنەوەی هۆشیاری بەشێوەیەکی بەردەوام و، رێکخستنی خەبات لەرێگەی کارلێکی جەدەلیەوە.

پێویستە ئەوە بزانین مومکین نییە لە چەمکی "هەژمونی" گرامشی تێبگەین، بەبێ تێگەیشتن و ئاگابوون لەو توێژینەوە گرنگانەی لەماوەی سالانی زیندانیدا بەئەنجامی گەیاندون، بۆیە ئێمە ئەم هاوکێشەیە دەخەینەروو: " هەژموونی مەدەنی= جەنگی شوێنەکان = بەرەی یەکگرتوو". بەرەی یەکگرتوو بریتیە لەستراتیژیەتێک جێبەجێ دەکرێت لەپێناو یەکخستنی ریزەکانی ئەو چینانەی شوێنکەوتەن بۆ چوونە ناو جەنگێک لـەدژی دەولـەت، بـەلام هەژموونی مەدەنی (خالی لێوە دەرچوونە و، هەمیشە بەرەو هەژموونی سیاسی تەقەلا دەدات) ئەمە سەرکردایەتیکردنی چینە چەوساوەکانە لەچوارچێوەی کۆمەڵگەی مەدەنیدا، بەلام جەنگی شوێنەکان بریتیە لە" پێشکەوتنێکی بەردەوام و لەدوای یەکە بەرەو هاوپەیمانیەتێکی چەوساوەکان بەسەرکردایەتی پرۆلیتاریا بۆ ملکەچپێکردنی هەژموونی زال و بالا دەست، کاتێکیش ئەوە مومکین دەبێت، مانۆر دەکرێت بۆ چەساندنی دەسەلات و دەستگرتن بەسەر دەزگاکانی دەولەتدا. هەموو بەشێکیش لەپێکهاتەکانی ئەم دارشتە بنچینەییە بۆ یەکێتی هەموو ستراتیژیەتەکە.

پێویستە ستراتیژیەتی بەرەی یەکگرتوو هەمیشە ئامادە بێت. پێویستە لەسەر چەوساوەکان خۆیان رێک بخەنەوە، بۆ ئەوەی سەرکردایەتی خەباتێکی هەلکشاو و بەردەوام بکەن لەدژی دەولەت و چینی فەرمانرەوا

ئەگەریش چاوپۆشی بکرێت لەهەریەک لەبەشەکانی ئـەو هاوکێشەیە، ئەوا ستراتیژیەتە پێشکەشکراوەکە مەفهوم نابێت و، بەدلنیایشەوە شیاوی جێبەجێکردن نابێت. دەکرێت دامەزراندنێک بۆ سەرکردایەتی " هەژمون" لەناو کۆمەلگەی مەدەنیدا بکرێت، ئەویش تەنها کاتێک کە هەموو چینە چەوساوەکان پێکەوە " لەرێگەی بەرەی یەکگرتووەوە" لەگەڵ پێشەوایەتی پرۆلیتاریادا هاوپەیمانیەتیک دابرێژرێت و ئەم هاوپەیمانیەتیەش سەرکردایەتی خەبات دەکات لەدژی چینی فەرمانرەوا، لەهەموو بوارەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی و سیاسیدا وەک یەک. من برواموایەو هەولیش دەدەم ئەوە بسەلمێنم لەرێگەی شیکارکردنێکی وردەوە بۆ دەقەکان، کە هەموو بەشێک لەپێکهاتەکانی ئەم هاوکێشەیە بەبرێکی گەورە قەرزاری "لینین"ە.

چەمکی هەژموون لای لینین " سەرکردایەتی"

وەک پێشتر ئاماژەمان پێکرد" گرامشی" تێگەیشتنی بۆ هەژموون لە " لینین"یەوە وەرگرتووە. پێویستیشە لەسەرمان لەیادمان بێت لەم قۆناغەدا چەمکی هەژموون لای "گرامشی" لەماوەی هەر شۆرشێکی گریمانەکراودا، واتە بەسادەیی سەرکردایەتیکردنی چینە شوێنکەوتەکان و کۆکردنەوەیان پێکەوە لەیەکێتیەکی تێکۆشاندا لەرێگەی ستراتیژیەتی بەرەی یەکگرتووەوە؟ لەبەرئەوەی "لینین" زۆربەی جار ووشەی هەژمونی بەکارنەهێناوە، ئەوا ئەمە بەشێوازێکی هەلە راڤەی

بۆ کراوە وەک ئەوەی چەمکی هەژموون لەکارەکانیدا ئامادەگی نەبێت و بەدیار نەکەوێت. هەروەک "کریستین جلوکسمان" دەڵێت" زۆربەی ئەوانەی لەم بارەیەوە دەدوێن جەخت دەکەنەوە لە لادان و سەرپێچی " گرامشی" لە "لینین"ن بەسوکایەتیکردن بەپێگەی هەژموون لەکارەکانی "لینین"دا، لەسایەی بێدەنگیەکی نیمچە تەواودا لەلایەن ئەنترناسوینالیستی سێیەمەوە".[3]

ئەمە لەکاتێکدا کارێکی زەحمەت نیە نمونەگەلێک بۆ چەمکی هەژموون لەنوسینەکانی "لینین"دا بدۆزینەوە پێش ساڵی 1917 بەماوەیەکی درێژ، با سەیرێکی ئەم چەند پەرەگرافە بکەین لەنامیلکەی " هەردوو پلانی سۆشیالیستی و دیموکراسیەت"، کەلەساڵی 1905دا نوسیویەتی:

"کاری باو و، رێکخراو و هەنوکەیی بۆ هەموو رێکخراوەکان و کۆمەڵەکان کە تایبەتن بەحزبمانەوە، هەروەها کارەکانی پروپاگەندە و هاندان و رێکخستن هەموویان ئاراستەن بەرەو بەهێزکردن و فراوانکردنی پەیوەندیەکان لەگەڵ جەماوەردا."

" بەکورتی، بۆ خۆلادان لەوەی خۆی بەدەست بەستراوی ببینێتەوە لەخەباتیدا لەدژی دیموکراسیەتی بورجوازی دژیەک، پێویستە لەسەر پرۆلیتاریا چینێکی تێگەیشتوو هۆشیار و بەهێز بێت، بەرادەیەک بەس بێت بۆ ئەوەی بتوانێت هانی جوتیاران بدات بەرەو هۆشیاریەکی شۆرشگێری، هەروەها هێرشەکەی ئاراستە بکات، بەو شێوەیە بە سەربەخۆیی لەسەر رێبازی راستی دیموکراسیەتی پرۆلیتاریا دەروات).[4]

لەبەراییەکانی ساڵی 1905، "لینین" دەرکی بەوە کرد، کە هاوپەیمانێتی چینایەتی پێویستە لەنێو چینە شوێنکەوتووەکاندا بێت، بەئامانجی چوونە ناوەوە بۆ خەباتێکی شۆرشگێری کارا. ئەمەش راستە، بەتایبەتی لەو وڵاتانەدا کە تێیاندا پرۆلیتاریا چینی زۆرینە نین. سەرەرای ئەوەش بۆ بەرپاکردنی هاوپەیمانێتی ئەم چەوساوانە، پێویستە پرۆلیتاریا متمانەو لایەنگری چینەکانی تر بەدەستبێنێت، کە هاوپەیمانێتیەکەیان پێکهێناوەو، سەرکردایەتیان بکات چالاکی شۆرشگێریان پێ رابسپێرێت(تەواو وەک لە دارشتنەکانی گرامشیدا هەیە.)

لەم حاڵەتەدا "لینین" بەرەی یەکگرتووی پێناسە کردوە بەوەی تاکتیکێکی گونجاوە بۆ ماوەیەکی دیاریکراو، لەبری ئەوەی ستراتیژیەتێک بێت، بۆیە دەکرێت بەئاسانی بوترێت ئەوە تەواو گونجاو بوو بۆ روسیای لەساڵی 1905دا، بەڵام بەتەواوی گونجاو نەبوو بۆ رەوشی کاری "گرامشی" لەئیتالیادا.

لەگەڵ ئەوەشدا لەکۆتاییدا بەرەی یەکگرتوو بۆ رۆڵێکی زیاتر جاویدانی دامەزرا لەفیکری لینیندا، لەماوەی کەمێک دواتردا، بەدیاریکراوی لەگەڵ سەرەتای ئەنتەرناسیونالیستی سێیەمدا، بەرەی یەکگرتوو بەوە پێناسە دەکرا کە ستراتیژیەتێکی گونجاو بێت بۆ سەردەمەکە، لەبری ئەوەی تەنها مانۆرێکی دیاریکراو بێت بەتەنها. دواتریش لەکاتی باسکردنی تیۆرو مومارەسەدا لای "لینین" و بایەخی لای "گرامشی" دەگەرێمەوە سەر ئەم خاڵە.

تیۆری گشتی بۆ شۆرشی پرۆلیتاریای "لینین" بەروونی لە ئۆکتۆبەری 1971دا جەختی لێکرایەوە. دوای شۆرشیش، چەمکی هەژمون- سەرکردایەتیکردنی چینە چەوساوەکان- لەنوسینەکانی "لینین"دا زۆر دووبارە دەبۆوە، هەروەک چۆن شێوەیەکی زیاتر پەرەسەندوی بەخۆوەبینی. لەساڵی 1918دا لەکتێبی " دەوڵەت و شۆرش"دا هاتووە:

"لینین" بەرەی یەکگرتووی پێناسە کردوە بەوەی تاکتیکێکی گونجاوە بۆ ماوەیەکی دیاریکراو، لەبری ئەوەی ستراتیژیەتێک بێت، بۆیە دەکرێت بەئاسانی بوترێت ئەوە تەواو گونجاو بوو بۆ روسیای لەساڵی 1905دا، بەلام بەتەواوی گونجاو نەبوو بۆ رەوشی کاری "گرامشی" لەئیتالیادا

"بەتەنها پرۆلیتاریا- بەپێی ئەو رۆڵە ئابوریەی پێی هەلدەستێت لەبەرهەمهێنانی گەورەدا دەتوانێت سەرکردایەتیکردنی هەموو زەحمەتکێشان و ماف خوراوان بکات، ئەوانەی کە بورجوازیەت بەهەموو شێوەیەک دەیان چەوسێنێتەوەو دەیانهارێت، بەشێوەیەک کەمتر نیە- ئەگەر زیاتر نەبێت- لەوەی بە پرۆلیتاریای دەکات، بەڵام ئەوان بەتەنها خۆیان ناتوانن خەباتێکی سەربەخۆ بکەن لەپێناو رزگاربوونیاندا"[5].

چینێکی تر نیە بێجگە لەچینی کرێکار کەئامادەکرابێت لەرێگەی شوێن و پێگەکەیەوە لە ریتمی بەرهەمهێناندا بۆ ئەوەی بەم رۆڵە هەستێت. هیچ چینێکی تری رێکخراو نیە لەرێگەی کارەوە نمونەی ئەم کۆبونەوە گەورانە و ئەو رەوشە کۆمەڵایەتیانە بێت. چینێی تر نیە کارامەیی و لێهاتوویی پێویستی هەبێت بۆ بەردەوامیدان بە بەرهەمهێنان و، چەسپاندنی بنەماکانی سۆشیالیستی نوێ لەگەڵ ئەگەریی روخاندن و دەرپەراندنی بورجوازیەت.

دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا (هەژمون)

لەم قۆناغەدا، دوای دابرکردنی شۆرشگێرەکانی چینی سەرمایەداری، چەمکی "هەژموون"ی "لینین" بەتەنیشت مانا هەمەگیریەکەیەوە لایەنێکی تر بەدەست دێنێت کە زۆر گرنگە، ئەویش ئەوەیە کەلەنوسینەکانی "گرامشی"دا دەیبینینەوە؟ ئێستا ئێمە دەبینین هەژموون گرنگە، نەک تەنها لەپێناو

سەرکردایەتیکردنی چینە چەوساوەکاندا لەپرۆسەی دەرپەراندنی بورجوازیەتدا، بەڵکو پێویست و بنچینەییە بۆ پرۆلیتاریا لەپێناو پاراستنی کۆنترۆڵە چینایەتیەکەیدا و کوژاندنەوەی" بەرهەڵستی نائومێدانەی بورجوزایەتدا". ئەم ماوەیە کە تێیدا پرۆلیتاریا بە وەزیفەی چینی فەرمانرەوا هەڵدەستێت بەهیچ شێوەیەک مانای بەجێگەیاندن یان تەواوبوونی شۆرشی کرێکاری ناگەیەنێت، بەڵکو بەوپەری سادەییەوە، ئەمە ماوەی گواستنەوەیە بۆ دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا، بەڵکو شۆرشی کرێکاری تەنها کاتێک کۆتایی پێ دێت کەوا چینایەتیەکان لەناو کۆمەڵگەدا بەتەواوی نامێنن.

ئێستا روندەبێتەوە، کە ئەو جیاوازیەی بەشێوەیەکی شێواندنی لەلایەن کۆمۆنیزمی ئەوروپی و ریفۆرم خوازەکانەوە لەهەموو رەنگ و جۆرەکان هێنراوەتە ئـاراو، بۆ چەمکی "گرامشی" بۆ هەژمون و تێگەیشتنی "لینین" بۆ دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا بۆ هەمووان ئاشکرایە کە ئەوە بەتەواوی وورد نیە. مەسەلەکە بەسادەییەوە ئەوەیە کە دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا بریتیە لە"هێزێکی سەرکوتکردنی تایبەت" کەبەهۆیەوە پرۆلیتاریا دەتوانێت سەرکوتی بورجوزایەت بکات.

لەنوسینەکانی هەریەک لە " لینین" و "گرامشی"دا سەرکردایەتیکردنی پرۆلیتاریا بۆ هاوپەیمانێتی شۆرشگێری چینە چەوساوەکان مەسەلەیەکی زەروری و پێویستە پێش و لەکاتی و لەدوای لادان و دەرپەراندنی بورجوازیەتەوە. ئەو سەرکردایەتیەی چینی کرێکار هاورێک و هاوەل بوون لەگەڵ هەژموونی چینی کرێکاردا، لەماوەی دوای یاخیبووندا لەگەل سەرکوتکردنی چینی سەرمایەداری دابراو و هێزە شۆرشگێریە دژەکان کەرەنگە خۆی کۆبکاتەوە لەهەولێکی نائومێدانەدا بۆ دەستخستنەوەی بالادەستیە لەدەستچووەکەی. لە پەراوی یەکەمدا لە"پەراوەکانی زیندان"دا "گرامشی" دەڵێت: " چینی کرێکار بەدوو شێوە هەژموندار دەبێت واتە " سەرکردە" و"زال " دەبێت. ئەو پێشەوایەتی چینە هاوپەیمانەکان دەکات، هەروەک چۆن زالیشە بەسەر چینە نەیارەکاندا، بۆیە دەکرێت چینی کرێکار (بەڵکو پێویستە) "سەرکردایەتی بکات" هەتا پێش ئەوەی دەسەلات بگرێتە دەست و، کاتێکیش دەسەلات دەگرێتە دەست دەبێتە زال و هەژموندار، لەهەمانکاتیشدا "سەرکردایەتیکردن" بەردەوامی دەبێت[6].

بە بەراووردکردنی ئەمە لەگەڵ ئەوەی لینین پوختی کردوەتەوە لەبارەی پێداویستیە ستراتیژیەکان بۆ پرۆسەی شۆرشگێری کەلەساڵی 1918دا نوسیویەتی:

" بەلام ئەرکی سەرەکی کە لەسەر پرۆلیتاریاو جوتیاران و هـەژاران، پێویستە لەهەموو شۆرشێکی سۆشیالیستیدا پشتیوانی لێ بکەن و، پاشانیش لەشۆرشی سۆشیالیستیدا کەلە روسیا دەستمان پێکرد لە 25 ئۆکتۆبەری 1917، ئەوەیە، بەپێچەوانەوە، کارێکی ئیجابیە، یان بونیادنانیە، ئەویش رێکخستنی تۆرێکی تەواو ئالۆزو وردە لەپەیوەندیە رێکخستنیە نوێیەکان، کە بەرهەمهێنان و دابەشکردنی بەرهەمە پێویستەکان دەگرێتەوە بۆ دەیان ملیۆن لەخەلک، بەرهەمهێنانی و دابەشکردنی بەپێی پلان و بەرنامە. شۆرشێکی لەم شێوەیە ناکرێت بەسەرکەتوویی بەدی بێت تەنها ئەو کاتە نەبێت کە زۆرینەی دانیشتوان و بەپلەی یەکەم زۆرینەی کرێکاران، هەستان بەکارێکی ئەفرێنەرانەی مێژوویی سەربەخۆ، سەرکەوتنی شۆرشی سۆشیالیستیش مسۆگەر نابێت تەنها ئەو کاتە نەبێت پرۆلیتاریاو جوتیاران و هەژاران تواناو لێهاتوویی و دلسۆزی فیکری و هۆشیاری پێویستیان لەدەرونیاندا بینیەوە."[7]

" خستن و روخاندنی بورجوازیەت لەدایک بوونی کۆمکەلگەیەکی سۆشیالیستی نوێ راناگەیەنێت، بەڵکو تەنها قۆناغێکی گواستنەوەیە لەدیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا. شۆرشی سۆشیالیستی تەنها کاتێک کامل دەبێت چینایەتی لەناو کۆمەلگەدا لەناوبرابێت، پاشانیش دەولەت، کە ئامانجی بوونی بریتیە، لەسەرکوتکردنی چینە شوێنکەوتەکان بۆ گرەنتیکردن و بەردەوامی سەروەریی و هەژمون. شۆرشی سۆشیالیستی تەنها کامل دەبێت کاتێک کە نمونەیەکی تەواو نوێ و بێ هاوتا بۆ دەولەت دێتە بوونەوە، ئەویش: دەولەتی کرێکارانە[8].

سەرەرای ئەو زمانەش کە هەرەیەک لە "لینین" و "گرامشی"

بەکاریان هێناوە جیاوازە، بەڵام ئەوە روونە کە هەردووکیان وەسف و پێناسەی هەمان مومارەسەی رێکخستنی شۆرشگێریان کردووە. بەهەمانشێوەش نائامادەگی وشەی " هەژموون" لەنوسینەکانی "لینین"دا مانای فەرامۆشکردنی چەمکەکە ناگەیەنێت، بەهەمان شێوەیەش دەگمەنی بەکارهێنانی دەستەواژەی " دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا" لە پەراوەکانی زیندان" گرامشیدا ئاماژەیەک نییە لەسەر نائامادەگی ئەم دەستەواژەیە لە بیرۆکەکانیدا.

دوا راسپاردەی "لینین"

ئەو بابەتانەی کە زۆر گرنگن لەنوسینەکانی "گرامشی"دا : هەژموون، جەنگی شوێنەکان، بەرەی یەکگرتوو، وەک پێشتر بینیمان هەموویانی راستەوخۆ لە "لینین"ەوە وەرگرتووە. لەکتێبی ژیاننامەی گرامشی، " الستیر دیفیدسۆن" ئەم تێبینیە هاتووە: " لینینیزم لەخاڵی کۆتایی هاتنیدا بەشێوەیەکی توندوتۆڵ بە سەرەتاکانی گرامشیەوە پەیوەست دەبێتەوە"[9].

پەراوەکانی زیندانی گرامشی، لەدوای مردنیەوە بەرپرسیارێتی بلاوکردنەوەی تیۆری لینینیزمی لەئەستۆ گرت. "گرامشی" بەنوسینەکانی " پەراوەکانی زیندان" هەوڵی دا بیرۆکە ستراتیژییە کۆتاییەکانی لینین رونبکاتەوە، لەو ماوەیەدا کە لینینزم شێوێنرابوو، کەلێنی تێکەوتبوو، تێیدا ململانێکان بەشێوەیەکی درندانە تاویان سەندبوو لەبارەی کەلتوری راستەقینەی لینینەوە، ئەگەر ئەوەش هەمیشە بەشێوەیەکی ئاشکرا نەبووبێت، ئەوا لەناو کۆمۆنیستەتی نێودەولەتیدا (کومنترن) بەلانی کەمەوە. "گرامشی بیرۆکەکانی خۆی دارشت لەهەمان ئەو کاتەدا کە کومنترن پابەندبوو بەستراتیژیەتی گەمژانەی ماوەی سێیەمەوە، واتە وازهێنان لەبەرەی یەکگرتوو. لەساڵەکانی کۆتایی "لینین"دا ، دەرکی بەوە کرد کە بەرەی یەکگرتوو تەنها مانۆرێکی راگوزەر نییە، بەڵکو لەواقیعدا تاکە ستراتیژیەتێکی گونجاوە بۆ ئەم قۆناغە. "گرامشی" هەڵوێستی کەمینەی وەرگرت بەهۆی وەفاداریەوە بۆ ئەم دەرئەنجامە لینینیە. " پیتەر تۆماس" نوسیویەتی:

" خەباتکردن لەپێناو " هەژمونی مەدەنی و سیاسیدا" هەوڵی بونیادنانی دەزگا پرۆلیتاریە هەژمونداره‌کان، هەوڵی "گرامشی" بوو، بۆ ئەوەی دڵسۆز بمێنێتەوە بۆ ویست و راسپاردەی کۆتایی لینین و، بۆ بلاوکردنەوەی پێشکەوتنی جۆری پەرەسەندو لەچەمکی هەژمون، بەپێی رەوش و بارودۆخە خۆرئاواییەکان. بەدوور لەوەی ئاراستەکارێکی لادەر بێت لەئەو تەرحەی کلاسیکیەکە بۆ دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا، ئەوا تیۆری "گرامشی" لەبارەی هەژمونی پرۆلیتاریا خۆی دەخاتەروو بەوپێیەی " تەواکارێکی" پێویستە بۆ تیۆری "لینین". جەنگی شوێنەکان ئێستا تەنها " تاکە ستراتیژیەتێکی مومکین نییە لەخۆرئاوادا"، وەک جێبەجێکردنێک بۆ سیاسەتی پەرەی یەکگرتوو کەلەسەر سیاسەتێکی چینایەتی بونیادنراوە، بەڵکو بۆتە بەردی گۆشە هیچ سیاسەتێکی شۆرشگێری کە خواستی بەرهەمهێنانی سیاسی هەبێت، ناتوانێت دەستبەرداری ببێت" لەجۆرێکی تەواو جیاواز لەئاستی نێونەتەوەیی.[10]

لەژێر رۆشنایی بەڵگەکاندا، ناکرێت هیچ گومانێک هەبێت لەبارەی ئەوەی کە ئایا "گرامشی" لینینیە یان نا. لینینیەتی ئەو زیاتر دەوڵەمەندترو زیاتر کاریگەر بوو لەهەموو ئەلتەرناتیڤەکانی تر کە هاوچەرخەکانی خستیانەروو. کەلێن و ناکۆکیەکی گەورەیان خستە نێوان گرامشی و مێراتی لینینەوە، بەشێوەیەک کۆمۆنیزمی ئەوروپی، نەک تەنها وێنەیەکی ناروونی مێژوویان خستەروو لەبارەی گرامشی و تیۆرەکەیەوە، بەڵکو بەهەموو هەڵپەرستیەکەوە وێنەیەکی ناتەواو بوو. ئەرکی ئێمە ئەوەیە میراتی گرامشی رزگار بکەین لەو مامەڵە خراپەی لەسەر ئاستی سیاسی و هەروەها لەسەر ئاستی هەموو لقە کۆمەڵایەتیەکانی تر لەگەڵیدا کراوە.

1- (لینین: پێنج ساڵ لەشۆرشی روسی و ئاسۆکانی شۆرشی جیهانی:راپۆرتی کۆنگرەی چوارەمی ئەنتەرناسیونالیستی کۆمۆنیستی. دوایین جەنگی لینین: 1922-23 ل 111.

2- (ئەنتۆنیۆ گرامشی، پەراوەکانی زیندان، بەرگی سێیەم، ل 169.)

3- (کریستین جلوکسمان- جرامشي والدولە- ل 174).

4- "لینین: رێبازی سۆشیالیستی دیموکراسی لەشۆرشی دیموکراسیدا، هەلبژاردەکان- بەشی یەکەم.)

5- (لينين: الدولة والثورة، المختارات- المجلد الثاني، الجزء الاول ، ص 398).

6- . (انتونيو جرامشي، كراسات السجن، المجلد الاول ص 136).

7- (لينين: المهام العشرة المباشرة امام السلطة السوفيتية، مختارات لينين- الجزء الثالث، ص 94و95).

8- "(لينين: الدولة والثورة، المختارات- المجلد الثاني، الجزء الاولن ص 429.

9- " الستير ديفيدسون، جرامشي و لينين: 1917-1922، السجل الاشتراكى، 1974، ص 146).

10- (پيتەر تۆماس، فلسفه الهيمنه والماركسيه، ص 239.

سەرچاوە:

مركز الـدراسـات الاشتراكيه- مصر ، www.e-socialists.net